

ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ІДІОСТИЛЮ ДЕНА БРАУНА

Такі науки як літературознавство та перекладознавство на сучасному етапі розвитку мають тісні міждисциплінарні зв'язки з іншими науками, наприклад з лінгвістикою. Дослідження останніх років спрямовані на вивчення закономірностей мисленнєво-мовленнєвої діяльності людини, з врахуванням комунікативно-когнітивних елементів. Результати, отримані в ході вищезгаданих досліджень, становлять значну цінність для узагальнення та створення типових суб'єктивних моделей світу, що включають в себе індивідуальні характеристики особистості. Художній текст відображує характерні особливості світосприйняття та духовного буття письменника. Отже, вивчення текстів та дослідження ідіостилю автора набувають особливого значення. Актуальність обраної нами теми пояснюється важливістю поглибленого вивчення лексико-семантичних та структурних особливостей ідіостилю Дена Брауна. Результати, отримані в ході роботи, можуть бути корисними як для лінгвістики, так і для перекладознавства, адже сприйняття картини світу автором впливає та мовно-стилістичну організацію його творів, а шляхи відтворення ідіостилю письменника українською мовою викликає зацікавленість перекладознавців.

Особливе значення для нашої роботи має поняття *ідіостиль*. Ще в античні часи були перші спроби дати визначення ідіостилю. Здійснюючи аналіз поетичної творчості, давньогрецький мислитель Аристотель серед причин виникнення та процвітання художньої творчості виокремлював потребу особистості в наслідуванні явищ об'єктивної реальності [7, с. 24]. Філософ першим стверджував, що стиль будь-якого твору виявляється в чіткій структурі та індивідуальному способі висловлювання.

Незважаючи на визнання важливості вивчення індивідуального стилю мовлення автора, єдиного трактування поняття ідіостилю письменника чи поета не існує й дотепер. У «Словнику лінгвістичних термінів» аналізоване поняття

розглядається як «індивідуальний стиль, у якому виразні, марковані засоби мови утворюють певну систему» [2, с. 86]. Зустрічаються випадки ототожнення ідіостилу з ідіолектом. Х.І. Дідух розрізняє широке та вузьке значення терміну «ідіостиль». Широке тлумачення передбачає цілу сукупність різноманітних механізмів, що задіяні у процесі творення тексту певним автором та допомагають вирізнити його з-поміж інших. У вузькому значенні ідіостиль трактується як поєднання мовно-стилістичних засобів, які характерні манері письма окремого автора [4]. Тобто, поняття використовується для опису індивідуального способу спілкування та письма, який властивий конкретній особі, та об'єднує мовні та позамовні фактори та компоненти.

Ден Браун – американський письменник, який отримав визнання та популярність у всьому світі. Він володіє майстерністю так переплести факти та вигадку, що для читача різниця буде непомітною. Фільми, зняті за його книгами, значно поступаються оригіналам, головною перевагою яких є майстерність та стиль письма, який досить важко передати візуально. Романи Дена Брауна завжди привертають увагу, що пояснюється вибором пекучих тем та таємниць, які вже не одне століття прагне розгадати людство.

Для літературознавців стало справжнім викликом визначення жанрової приналежності деяких його творів, адже вони створюватись на межі таких жанрів як літературний детектив та роман-пошук [3, с. 21]. С.М. Нестерук [6, с. 19] говорить про виникнення нового детективного роману. Такий тип роману руйнує традиційні рамки та додає ігрову модальність, інтертекстуальність, а також йому властива взаємодія та сумісність з іншими жанрами. Більше того, такі романи мають в своїй основі концепти сфери мистецтва, релігії, науки, образу жінки, секретної історії тощо.

Романи Дена Брауна користуються популярністю ось вже протягом 20 років, починаючи з 2000 року, коли була опублікована книга «Янголи та Демони», в якій читачі вперше знайомляться з найвідомішим персонажем – Робертом Лангедоном. Проте, справжню популярність він пізнав з виходом «Коду да Вінчі» у 2003 році. З цього моменту його майбутні романи, а саме «Втрачений символ», «Інферно»,

«Джерело», мали притаманні його стилю риси – тисячолітні загадки, поєднання символіки та людських вірувань, таємниць та історичних загадок. Саме ці теми буди цікавими суспільству в період написання, тобто Ден Браун був правильним письменником для відповідного культурного моменту. Стомлені від жахливих новин американці уникали перегляду жахливих новин, намагаючись уникнути роздумів про нагальні проблеми, та поринали у створений письменником світ, який теж мав проблеми та погані новини, але які мали пояснення та шляхи вирішення.

Значний вплив на тематику творів здійснює і масова культура, адже автор враховує запити та потреби читацької аудиторії. Оскільки Ден Браун цікавиться таємними товариствами, проблемами філософії та історії, а також питаннями криптографії та релігії, ці мотиви є провідними в його творчості. Намагання якнайкраще зобразити багатовимірну картину дійсності на перетині епох спричиняє жанровий плюралізм ідіостилу письменника.

Невід'ємною частиною романів Дена Брауна є тривале розслідування та викриття теорії змови, яке супроводжується розшифруванням символів та криптографій. Головним елементом є присутність головного героя, який опиняється у новому для нього середовищі або подорожує до місця, яке має певне, наприклад історичне, значення. Варто додати, що в подорожі головного героя супроводжує сильна духом жінка. Інтрига посилюється наявністю переслідувачів, які намагаються завадити або вбити.

Розглядаючи мовно-стилістичний аспект ідіостилу Дена Брауна, варто зазначити, що йому властива багатоплановість. Це твердження пояснюється поєднанням декількох жанрів в одному художньому творі – детективу з рисами фантастики, інтелектуального та конспірологічного трилерів. Письменник створив роман нового типу, якому властива певна стратегічна гра між автором та читачем, інтертекстуальність та, головним чином, міцний зв'язок з іншими видами культури. Ці фактори мають значний вплив на стилістичне на лексичне наповнення твору. Тобто дослідження особливостей творів Дена Брауна має

базуватися головним чином на дослідженні мовного матеріалу, який має символічне значення та передає індивідуальний стиль письменника.

Характерна риса ідіостилю Дена Брауна полягає у використанні мовних засобів для передачі образності. У творах письменника простежується постійне використання топонімів, антропонімів, аббревіатур, термінів та метафор [8].

Вживання аббревіатур можна, насамперед, пояснити звичками автора, пов'язаними з професійною діяльністю журналіста. Стаття набуває значущості та вирізняється в інформаційному потоці у тому випадку, якщо вона містить скорочення, які в свою чергу передбачають точність у вживанні. У художньому творі скорочення додають йому науковості. Факти та аргументи, у цьому випадку, сприймаються читачем як беззаперечні та мають переконливий ефект. Наприклад, *CERN, BBC, CNN*.

Відносна науковість романів Дена Брауна робить необхідним використання термінів. Письменник влітає в тексти різноманітну термінологію для більш детального зображення сюжету та створенні правдоподібної історії. Тематика термінів досить різнопланова: *physical matter, nuclear fission, praetorian symbolism, electric charges*.

Особливе місце у творах Дена Брауна посідають власні назви, серед яких можемо виділити топоніми, теоніми, хрононіми, а також хремотоніми [5, с. 52]. Топоніми мають у тексті визначальну роль, формуючи основу сюжету, довкола якої розгортаються всі події. Разом із іншими власними назвами, назви географічних об'єктів формують просторове та часове наповнення художнього тексту.

Порівняно з топонімами, теоніми (або назви божеств) зустрічаються в романах Дена Брауна дещо рідше. Наведемо декілька прикладів: *the Virgin Mary, Marisa, Holy mother of Jesus, Helios*.

Для створення атмосфери певного історичного періоду письменник використовує у своїх творах хрононіми або слова, що вживаються для позначення конкретного часового проміжку. Вони пов'язані насамперед з історичними

подіями, які відбулись в окремій історичній епосі. Наприклад, *Renaissance*, *Russian Revolution*, *Armagedon*.

Згідно із семантичним підходом, метафора розуміється як засіб номінації, модель семантичної деривації. Розглядаючи метафору у контексті прагматики, можемо додати, що в результаті особливого вживання мови, створюється прихований зміст висловлювання. Дана фігура мови стала важливим засобом сприйняття та розуміння навколишнього оточення людини. Отже, вона є важливим елементом для розуміння ідіостилю Дена Брауна. Наприклад, *caught between centuries, deliver us from evil, freeze to death, gazed absently*.

Отже, можемо підсумувати, що під терміном *ідіостиль* розуміємо цілісну систему засобів творення художніх образів, що відображує індивідуальні знання про світ довкола. Ден Браун зумів створити особливий тип роману, що має риси та елементи декількох жанрів та характеризується зв'язком з іншими видами мистецтва та історією. Мовні особливості романів письменника полягають у використанні метафоричних виразів, порівнянь, термінології, топонімів та хрононімів.

СПИСОК ВИРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Dan B. "Angels & Demons" / Brown Dan. – Washington: Washington Square Press; Reprint edition (May 23, 2006). – 496 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів: словник/ Київ: Вища школа. 1985. 360 с.
3. Гура Н. П., Бойко О. К. Жанрова своєрідність циклу романів про професора Ленгдона Дена Брауна. Вісник Маріупольського державного університету. Сергія: Філологія. 2014. Вип. 10. С. 21–27.
4. Дідух Х. Я. Ідіостиль як відображення авторської картини світу. Філологічні науки. 2 Риторика і стилістика. 2015.
5. Матюха Г. В., Ланцева В. С. Лексико-стилістичні засоби художньої виразності в романі Дена Брауна «Янголи і Демони». Мова. Свідомість. Концепт: матеріали IV Міжнар. наук.-метод. конф. 2015. С. 51–53.

6. Нестерук С. М. Стратегія оповіді в романі Дена Брауна «Джерело». Держава та регіони. Сер. Гуманітар. науки. 2018. Вип. 2. С. 15–22.
7. Поворознюк В. М. Огляд теоретичних підходів до трактування поняття «ідіостиль». Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологічна. 2016. Вип. 62. С. 275–278.
8. Советна А. В., Лісун О. В. До проблеми перекладу роману Д. Брауна «Код да Вінчі». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. 2019. № 38.

Іскоростенська А.В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Борисенко Н. Д.

**ПЕРЕКЛАД АМЕРИКАНСЬКИХ РЕАЛІЙ РОМАНУ РЕЙЧЕЛ
ЛІППІНКОТТ «ЗА П'ЯТЬ КРОКІВ ДО КОХАННЯ») УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ**

Реалії несуть у собі національну та культурну своєрідність і є важливим індикатором особливостей побуту, соціального та історичного розвитку певної культури [1; 2]. Вони відображають спосіб життя, традиції та менталітет народу, а при перекладі завжди становлять виняткову складність, оскільки відносяться до розряду мовних елементів, які є чужорідними для інших культур. У розвідці ми ставимо за *мету* виокремити та розглянути прийоми українського перекладу реалій роману Р. Ліппінкотт «За п'ять кроків до кохання» [5].

Варто зазначити, що складність реалій викликає підвищений інтерес до дослідження їх класифікацій [4] та перекладу [1; 2], а спрямування сучасних розвідок у царині лінгвокраїнознавства та лінгвокультурології на вивчення унікального у житті окремого соціуму ще раз доводить актуальність теми статті.

Відсутність єдності щодо визначення терміну *реалія* вимагає його більш детального пояснення. Р. Зорівчак вважає, що реалії – це моно- і полілексемні одиниці, які вміщують у своєму лексичному значенні традиційно закріплені за